

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет
Наукове студентське товариство

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ (історичні науки)

*Тези доповідей
71-ї Міжнародної конференції молодих учених
27 квітня 2018 р.*

Харків – 2018

Міністерство освіти та науки України
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет
Наукове студентське товариство

КАРАЗІНСЬКІ ЧИТАННЯ (історичні науки)

*Тези доповідей
71-ї Міжнародної наукової конференції
27 квітня 2018 р.*

Харків – 2018

УДК 9(063)

*Затверджено до друку рішенням вченої ради історичного факультету
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 3 від 16 березня 2018 року)*

Редакційна колегія:

Нижнікова С. В. – (головний редактор) канд. іст наук, викладач кафедри історії України
Волосник Ю. П. – докт. іст. наук, професор кафедри Східної Європи
Домановський А. М. – канд. іст. наук, доцент кафедри історії стародавнього світу і середніх віків
Єремєєв П. В. – канд. іст. наук, доцент кафедри Східної Європи
Журавльов Д. В. – канд. іст. наук, доцент кафедри історії України
Захарченко Є. Ю. – канд. іст. наук, ст. викладач кафедри історії України
Іващенко В. Ю. – канд. іст. наук, доцент кафедри історіографії, джерелознавства та археології
Кісельова Ю. А. – канд. іст. наук, доцент кафедри історіографії, джерелознавства та археології
Кушнар'єв С. С. – канд. іст. наук, доцент кафедри Східної Європи
Миколенко Д. В. – канд. іст. наук, доцент кафедри нової та новітньої історії
Посохова Л. Ю. – докт. іст. наук, професор кафедри історії України
Ручинська О. А. – канд. іст. наук, доцент кафедри історії стародавнього світу і середніх віків
Скирда В. В. – канд. іст. наук, доцент кафедри історіографії, джерелознавства та археології
Страшнюк С. Ю. – канд. іст. наук, доцент кафедри нової та новітньої історії
Тумаков О. І. – канд. іст. наук, доцент кафедри нової та новітньої історії
Ченчик Д. В. – канд. іст. наук, доцент кафедри нової та новітньої історії

Адреса редакційної колегії:

Україна, 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, Харківський національний університет імені
В. Н. Каразіна, історичний факультет
Тел.: (057) 707-52-42; факс (057) 702-03-79
E-mail: sntistfak@gmail.com; web: <http://history.karazin.ua/>

Каразінські читання (історичні науки): Тези доповідей 71-ї міжнародної наукової
конференції (м. Харків, 27 квітня 2018 р.). – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018 – 196 с.

ISBN 978-966-285-476-3

Тематика тез репрезентує широкий тематичний спектр проблем, які набули
актуальності в сучасній історичній науці.

ISBN 978-966-285-476-3

©Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2018.

переодяганням в український костюм, народними піснями та танцями. Козаччина та життя села стали популярними темами для аматорських вистав. Тож ідентичність народолобців конструювалася на основі ретельно відібраних ознак, а не на реальному народному житті. Спроби «піти далі» та ширше долучитися до селянської культури нерідко викликали негативну реакцію з боку народолобного середовища, як, наприклад, спроба одного з учасників українського руху привчити родину їсти так, як це робили в селі, коли вся сім'я споживала страву з однієї великої миски.

Підводячи підсумок, зазначимо, що національна політика Російської імперії у 1860-1880 х рр. з тенденцією вбачати у вираженні українських поглядів та симпатій політичний підтекст, вплинула на трактовку культурних ознак українства як національно-опозиційних. У процесі витворення власної культури, народолобці скористались елементами українського, що мали демонстративну функцію, адже були покликані відображати їхні погляди та симпатії. Проте вони не мали на меті дублювати життя селянства та події історичного минулого. Скоріше мала місце розбудова культурного проекту інтелектуальної еліти, для якого характерний відбір окремих деталей і створення на їхній основі власної національно-культурної ідентичності. У рамках подружнього життя це проявлялося в соціальних іграх, зокрема перерядженням у рамках своєї спільноти та домівки в одяг, що вказував на національну приналежність. Культура приятельського та родинного дозвілля передбачала виконання певних народних танців та пісень, постановку домашніх аматорських вистав з українського життя.

***Братство кравецьких підмайстрів у Львові в сер. XVII ст.:
ґенеза створення та особливості організації***

Паславська Наталія

*Львівське відділення Інституту української археографії та джерелознавства
імені М. С. Грушевського НАН України
natalia_hudz@ukr.net*

Кравецький цех у Львові був популярним місцем працевлаштування серед ремісників, а кравецтво було затребуваною суспільством галуззю виробництва в ранньомодерному Львові. Колектив організації складався з повноправних членів – майстрів, які мали власні майстерні та користувалися привілеями свого статусу. Чисельною групою в кравецькій корпорації були підмайстри, які виконували основні роботи під керівництвом майстра. Підмайстрівство було другим, і для багатьох основним етапом професійної кар'єри. З огляду на скрутне матеріальне становище та численні грошові витрати при вступі в цех, далеко не кожен підмайстер міг дозволити собі стати майстром, незважаючи на здібності чи бажання. Відтак, значна частина кравчиків могла пожиттєво перебувати в статусі підмайстра. Отож, щоб зберегти контроль та встановити порядок в кравецькому цеху, виникла необхідність організувати молоду та активну челядь в окреме братство, надавши їм окремий статут, що визначив їхні права і обов'язки за західноєвропейським зразком.

Кравецький цех та його ремісниче середовище не були предметом спеціального вивчення. Проте деякі аспекти, дотичні до історії корпорації, можна зустріти в роботах польських та українських істориків Л. Харевичової, К. Арламовського, З. Паздро, Я. Кіся, М. Горна, М. Капралія. З огляду на відсутність окремих праць з історії кравецького ремесла та актуальність міської тематики сьогодні, метою дослідження є братство кравецьких підмайстрів при однойменному цеху: причини та ґенеза створення, надання окремого статуту, принципи організації праці та дозвілля кравчиків, права та обов'язки підмайстрів, покарання за порушення цехового устрою тощо.

Джерельною підставою для дослідження братства кравецьких підмайстрів у Львові стали привілеї та статuti кравецького цеху, зокрема статут братства підмайстрів із фондів Центрального державного історичного архіву України у м. Львові. Документи

дозволяють реконструювати колективний портрет професійного та соціально-побутового життя ремісників-підмайстрів у ранньомодерному Львові.

Генеза організації братства підмайстрів при кравецькому цеху сягає кін. XV ст., про що свідчить текст відновленого майстрами кравецького цеху статуту для підмайстрів від 15 листопада 1646 р. З тексту документа дізнаємося, що підмайстрівське братство існувало з 1491 р. Приводом до утворення організації кравецьких підмайстрів стала подія, описана в хроніці Бартоломея Зіморовича під 1507 р. про втечу повсталих учнів від своїх майстрів. Згодом у 40-х рр. XVII ст. кравчики домоглися від майстрів підтвердження статуту. Майстри дозволили підмайстрам мати свій знак – олов'яний глек та господу, але визначили їм ряд умов так званого автономного співіснування.

Товариське життя кравецької челяді, відповідно до статуту 1646 р., копіювало устрій майстрів у спрощеному вигляді. Дисципліна та ієрархічність були основними принципами організації спільного братства, а статут закладав міцні правові підвалини для організації роботи та дозвілля підмайстрів. Порушників, які наважились відступити від встановлених положень або втекти з міста, чекали фізичні покарання чи матеріальні стягнення воском і готівкою. Підмайстри мали своїх старших, котрі очолювали братство і обирались на щорічних зборах всіх підмайстрів. Старшого підмайстра обирали майстри, а молодшого – підмайстри. Мешкати підмайстри мали в окремії господі та кожні два тижні проводити збори. Господа була центральним місцем товариського життя кравчиків, які проводили тут вільний від роботи час. Мандрівні підмайстри, які прибували до Львова, повинні були зупинитися у господі і чекати доти, поки їх покличе котрийсь із майстрів собі в помічники. Статут братства підмайстрів гарантував кравчикам певні соціальні права в разі хвороби. Зокрема, братчики мали опікуватися хворими і позичати їм гроші на лікування. Через статут майстри вимагали також, щоб їхня челядь не йшла працювати до партачів – позацехових ремісників у Львові чи на монастирських і шляхецьких юридиках. Робочий час кравецьких підмайстрів тривав найдовше – 15-16 годин на добу, хоча оплата праці не була високою порівняно з платнею представників інших ремесел. Кравецький цех у Львові був спільним місцем праці для представників двох етно-конфесійних громад міста – поляків та українців. Відповідно, до братства підмайстрів також входили представники панівної та автохтонної націй. Однак статут братства не містить положення, які б інформували про права та обов'язки кравчиків різних конфесій. Очевидно, що національні та релігійні відмінності не мали суттєвого впливу на товариське співжиття братчиків, проте вони не дозволяли братству підмайстрів виступати єдиним впливовим центром та ефективно відстоювати свої інтереси, що також було на користь майстрам.

Таким чином, братство кравецьких підмайстрів виникло у Львові з ініціативи кравчиків, які прагнули організувати своє буття за зразком західноєвропейських ремісничих корпорацій, однак для цього потрібна була беззаперечна згода керівництва та членів кравецького цеху, які втручалися у всі сфери діяльності й побуту підмайстрів. Через надання (1491 р.) та підтвердження (1646 р.) статуту кравецьким підмайстрам, цех намагався вгамувати запальний потенціал молоді, що прагнула збільшення платні та чітко окреслити права і обов'язки своїх челядників; дав можливість відчутти себе частиною єдиного цехового організму з окремою структурою у формі братства, що функціонувало з «доброї волі» цехового керівництва і під його опікою.

Структура родинних домогосподарств мешканців містечка Пирятин у 30-х рр. ХІХ ст. (за матеріалами сповідного розпису соборної Різдва-Богородицької церкви 1838 р.)

Подгорна Анастасія

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
podgornayaan95@gmail.com*

Дослідження стосується проблематики історичної демографії та історії родини.

Актуальність теми зумовлена, по-перше, недостатньою кількістю емпіричних

НОВІТНЯ ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ

- Бистряков Олег.** Роль «партизанського кіно» в конструюванні югославської ідентичності в Соціалістичній Югославії в 1945-1980 рр. 92
- Дальокін Євген.** Внутрішня і зовнішня політика Португалії часів Другої світової війни в оцінках радянської газети «Известия» 93
- Кальянова Марта.** Кинематограф как инструмент формирования тоталитарного общества в Германии (1933-1939 гг.) 94
- Кулік Олександр.** Друга світова війна в історичній політиці Російської Федерації (1991-1999 рр.) 96
- Норинчак Катерина.** Ку-клукс-клан на Півночі та Заході США у 1922-1928 рр. 98
- Чиж Віталій.** Обговорення Ялтинської конференції в парламенті Великобританії 99

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

- Білаш Софія.** Ставлення першого кабінету М. Тетчер до європейської інтеграції 103
- Каштанов Кирилл.** Материалы съездов КПСС как «барометр» ближневосточных приоритетов Советского Союза (1952-1961 гг.) 104
- Лутчин Ігор.** Україно-румунські міждержавні відносини в 1918-1921 рр. 106
- Прилуцкая Дарья.** Балтийско-черноморское содружество: истоки и перспективы 106
- Шкабура Ярослав.** Реакція у пресі та серед політиків Франції на призначення Х. Раковського повпредом СРСР у Парижі (1925 р.) 108

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ (З ДАВНІХ ЧАСІВ ДО ПОЧ. ХХ СТ.)

- Ланько Дар'я.** Дипломатична діяльність Адама Киселя у роки Хмельниччини 112
- Нікітенко Анастасія.** Знакові елементи народоловної культури у повсякденному житті подружжів української інтелігенції Наддніпрянщини (60-80-ті рр. ХІХ ст. 113
- Паславська Наталія.** Братство кравецьких підмайстрів у Львові в сер. ХVІІ ст.: ґенеза створення та особливості організації 114
- Подгорна Анастасія.** Структура родинних домогосподарств мешканців містечка Пирятина у 30-х рр. ХІХ ст. (за матеріалами сповідного розпису соборної Різдово-Богородицької церкви 1838 р.) 115
- Сапацінська Юлія.** На шляху до модернізації міста: зміни у просторі містечок Східної Галичини др. пол. ХІХ – поч. ХХ ст. 117
- Чекаліна Світлана.** Катеринославський лікар І. В. Лешко-Попель (1860-1903): штрихи до біографії та ушанування пам'яті 118
- Шабетя Оксана.** Ліквідація Нової Січі в контексті геополітичних перетворень в чорноморському регіоні 120

Наукове видання

Каразінські читання

(історичні науки)

Тези доповідей 71-ї Міжнародної наукової конференції

Українською, російською, англійською мовами

Редактор: Нижнікова С. В.

Укладач: Кулік О.О.

Комп'ютерне верстання: Зайцев С. В.

Оригінал-макет: Зайцев С. В.

Тексти подаються в авторській редакції

Автори несуть повну відповідальність за підбір, точність та достовірність наведених фактів, економіко-статистичних даних та інших відомостей

Затверджено до друку 16.03.2018.

Папір офсетний. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 17,5. Обл.-вид. арк. 20,4

Наклад 150 пр. Зам. №

61022, Харків, майдан Свободи, 4.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна